

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра ботаніки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Ректор ЖДУ
проф. Саух П.Ю.
“03” червня 2013 року

ПРОГРАМА
варіативної навчальної дисципліни

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З БІОЛОГІЇ

підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»

галузь знань
напрямок підготовки
спеціальність
факультет

0401 ПРИРОДНИЧІ НАУКИ
040102 Біологія
7.04010201 Біологія*
Природничий

Навчальна програма навчальної дисципліни Методика проведення позакласної роботи з біології для студентів за спеціальністю 7.04010201 Біологія *. – “8” квітня 2013 року – 5 с.

Розробники:

к.б.н., доцент Астахова Л.Є.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри ботаніки

Протокол від “ 8 ” квітня 2013 року № 12

Завідувач кафедри ботаніки (Киричук Г.Є.)

“ 8 ” квітня 2013 року

Схвалено методичною комісією природничого факультету

Протокол від “11” квітня 2013 року № 9

Голова (Вискушенко А.П.)

“11” квітня 2013 року

Схвалено вченою радою

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Протокол від “24” травня 2013 року № 10

Проректор з навчальної роботи М.М. Осадчий

“24” травня 2013 року

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Позакласна роботи з біології” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціаліст за спеціальністю **7.04010201 Біологія***.

Програма розроблена на основі збірника програм нормативних та спеціальних курсів для студентів біологічного факультету Київського національного університету ім. Т.Шевченка – К. : Фітосоціоцентр, 2004. – 244 с.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є форми та види позакласної роботи з біології.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Позакласна робота з біології» пов'язана з іншими галузями біологічної науки: анатомією, морфологією та систематикою рослин, фізіологією та екологією рослин, ґрунтознавством, географією та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Модуль 1. Методика організації позакласної роботи з біології

Змістовий модуль 1. Індивідуальна, групова та масова позакласна робота

Тема 1. Значення позакласної роботи з біології. Її форми та види

Тема 2. Організація індивідуальної позакласної роботи з біології

Тема 3. Дослідницька робота учнів з біології в позакласній роботі

Тема 4. Учнівські біологічні об'єднання

Тема 5. Масова позакласна робота з біології та особливості її проведення

Тема 6. Експерсії і походи на природу

Змістовий модуль 2. Просвітницька робота з біології

Тема 1. Пропаганда біологічної інформації

Тема 2. Організація еколого-натуралістичної роботи з учнями в позакласній роботі з біології

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета – озброїти майбутніх вчителів теоретичними знаннями про методичні прийоми та засоби організації і проведення позакласної роботи з біології та здійснити методичну підготовку майбутніх вчителів до проведення позакласних занять з біології в загальноосвітній школі.

1.2. Завдання: ознайомлення студентів із формами та видами позакласної роботи з біології, основними принципами та особливостями позакласної роботи із біології, організацією, плануванням та змістом роботи, формами і методами позакласної роботи, навчити правильно організовувати індивідуальну роботу учнів, роботу учнівських біологічних об'єднань та різні види масової позакласної роботи з біології, допомогти студентам знайти найбільш раціональну методику їх проведення, навчити творчо підходити до організації позакласних занять.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- систему форм і видів позакласної роботи з біології (факультативні курси, гуртки юних натуралістів);
- принципи позакласної роботи;
- види індивідуальної позакласної роботи по біології та методику її організації;
- форми групової позакласної роботи та методику їх організації;
- види масової позакласної роботи та методику її організації;
- форми пропаганди біологічної інформації;
- форми еколого-натуралістичної та природоохоронної роботи з учнями в позакласній роботі з біології;
- методику організації науково – дослідної роботи на пришкольній навчально – дослідній ділянці;

- методика організації і проведення масових натуралістичних заходів (біологічних вечорів, олімпіад юних біологів, виставок, тематичних тижнів, шкільних експедицій).

вміти :

- організовувати індивідуальну позакласну роботу з біології;
- організовувати дослідницьку роботу із учнями;
- керувати навчально-дослідною роботою учнів на пришкольній навчально-дослідній ділянці;
- складати плани та керувати роботою учнівських біологічних гуртків;
- проводити різні види масової позакласної роботи з біології;
- керувати еколого-натуралістичною та природоохоронною роботою з учнями;
- проводити позакласну роботу з біології у загальноосвітній школі та інших навчальних закладах;
- залучати школярів до природоохоронної діяльності;
- організовувати біологічні вечори, олімпіади юних біологів, виставки, тематичні тижні, шкільні навчальні експедиції.

Місце в структурно-логічній схемі спеціальності. Нормативна навчальна дисципліна „Позакласна роботи з біології” є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня „Спеціаліст”.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 36 години / 1,0 кредит ECTS

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Методика організації позакласної роботи з біології

Змістовий модуль 1. Індивідуальна, групова та масова позакласна робота

Суть поняття "позакласна робота". Значення і місце позакласної роботи по біології в навчально-виховному процесі. Принципи позакласної роботи. Роль позакласної роботи в розвитку розумової діяльності учнів. Право участі в позакласній роботі.

Форми і види позакласної роботи по біології. Зміст і організація позакласної роботи. Взаємозв'язок позакласної роботи з уроками. Удосконалення форм і методів позакласної роботи. Спільні та відмінні ознаки між позакласною роботою та уроками.

Організація індивідуальної позакласної роботи з біології. Види індивідуальної позакласної роботи по біології. Позакласне читання з біології. Використання колекціонування в позакласній роботі. Індивідуальна робота з обдарованими та здібними учнями. Переваги і недоліки індивідуальних робіт.

Індивідуальні та епізодичні заняття по біології. Індивідуальні позакласні заняття по біології: особливості організації спостережень, дослідів, фенологічних спостережень. Епізодичні групові позакласні заняття. Особливості індивідуальних позакласних занять з біології.

Дослідницька діяльність учнів як ефективний засіб підвищення якості навчально-виховного процесу.

Проведення дослідів і організація спостережень у куточку живої природи. Рослини і тварини кутка живої природи. Організація дослідів і спостережень в кутку живої природи.

Науково-дослідна робота на пришкольній навчально-дослідній ділянці. Фенологічні спостереження у природі.

Організація дослідницької роботи в освітній системі «Мала академія наук України». Знайомитись з положенням про біологічний кабінет. Ознайомитись з методикою постановки експериментальної науково-дослідної роботи. Особливості проведення підсумкової роботи гуртків за рік.

Характеристика групової форми позакласної роботи. Клуби знавців біології. Учнівські наукові товариства. Статут гуртка (клубу), його значення та орієнтовний зміст. Спільні та відмінні ознаки між організацією роботи гуртка та учнівського наукового товариства.

Гурткові заняття - основна форма з групової роботи з біології. Різноманітність натуралістичних гуртків. Вибір профілю гуртка. Планування роботи гуртка. Організація роботи юннатів по темах плану гуртка. Особливості роботи гуртків молодшого шкільного віку. Методика оволодіння практичними вміннями, навичками, методами роботи за профілями гуртка.

Масова позакласна робота з біології та особливості її проведення. Види масової позакласної роботи. Значення масової позакласної роботи з біології. Біологічні кампанії. Біологічні вечори та свята. Диспут – вид масової позакласної роботи. Біологічні конференції, лекторії.

Біологічні ігри та змагання. Тижні біології в школі. Організація біологічних виставок та музеїв. Вікторина як вид масової позакласної роботи. Значення біологічного шкільного музею.

Місце і значення екскурсії, їхні види. Підготовка і проведення екскурсії на природу. Організація походів. Роль вчителя та учнів у підготовці до екскурсії. Застосування матеріалів екскурсії у навчально-виховному процесі.

Змістовий модуль 2. Просвітницька робота з біології

Лекторії та кінолекторії. Усні повідомлення. Шкільна біологічна преса. Орієнтовна структура стінгазети. Календар знаменних дат.

Різноманітність форм екологічної та природоохоронної роботи. Організація роботи екологічних об'єднань. Природоохоронні акції і операції.

Організація екологічної стежки. Нетрадиційні форми екологічного навчання і виховання учнів. Різноманітність форм екологічної діяльності учнів у позакласній роботі з біології.

3. Рекомендована література

Базова

1. Мороз І.В., Грицай Н.Б. Позакласна робота з біології: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 272 с.
2. Внеклассная работа по биологии / А.И.Никишов, З.А. Мокеева. – М.: Просвещение, 1980. – 239с.
3. Внеклассные занятия по биологии: Необычные формы и методы активизации познания. – М.: Школа – Пресс, 1998. – 160с.
4. Гончар О.Д. Розвиток інтересу учнів до вивчення біології в позакласній роботі. – К.: КДПІ, 1987. – 83 с.
5. Грицай Н.Б. Позакласна робота з біології // Біологія і хімія в школі. – 2005. - № 6. – С. 28 – 31.
6. Данюкова Н.А., Ткаченко И.В. Активные формы и методы в обучении биологии: Пособие. – Комсомольск – на - Амуре, 2001. – 87 с.
7. Жук Г.І. Активні форми і методи навчання біології // Біологія. – 2004. - № 19-21. – С. 4 – 24.
8. Рабинова Л.Я. Клубные формы юннатской работы. – М.: Учпедгиз, 1963. – 151 с.
9. Робота в гуртках юннатів / Л.П. Мандрик, С.А. Клименко, Г.П. Пустовіт та ін. – К.: Радянська школа, 1989. – 144 с.

Допоміжна

1. Барна М.М., Черняк В.М., Похила Л.С. та ін. Організація роботи з обдарованими школярами. Всеукраїнська олімпіада еколога – природничого спрямування: Посібник для учнів загальноосвітніх шкіл та ПТУ, вчителів біології, основ екології та валеології. – Тернопіль: Мандрівець, 1997. – 104 с.
2. Биологические экскурсии: Книга для учителя / И.В. Измайлов, В.Е. Михлик и др. – М: Просвещение, 1983. – 224 с.
3. Березка Л. Проведення навчальних екскурсій у природу / Хімія. Біологія. – 2005. - № 32, 34, 36. – С. 62 – 64.

4. Бугай О.В., Кириченко В.Т. Інформаційне повідомлення МАН – шлях до великої науки // Біологія. – 2003. - №25. – С. 21 – 23.
5. Ващенко Л.С., Данилова О.В., Макарич М.Ю., Мотузний В.О. Біологічні олімпіади школярів. – К.: Генеза, 2002. – 288с.
6. Воронин Л.Г., Маш Р.Д. Методика проведення опытов и наблюдений по анатомии, физиологии и гигиене человека: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1983. - 160 с.
7. Кизенко В.І. Особливості застосування методів навчання на факультативних заняттях // Біологія і хімія в школі. – 2002. – №5. – С. 6 – 13.
8. Мандрик Л.П., Клименко С.А. Довідник юнната: Методичний посібник. – Хмельницький: Поділля, 1995. – 112 с.
9. Методика постановки опытов с плодовыми, ягодными и цветочно–декоративными растениями: Пособие для учителей / Под ред. В.А. Комисарова. – М: Просвещение, 1982. – 239 с.
10. Мороз І.В., Грицай Н.Б. Тижні та декади біології в школі // Біологія і хімія в школі. – 2006. - №2. – С. 28 – 31.
11. Нога Г.С. Опыты и наблюдения над растениями. Пособие для учителей. – М: Просвещение, 1976. – 176 с.
12. Позашкільна освіта в Україні: Нормативно – правові акти/ Міністерство освіти і науки України. Нац. Еколого – натураліст. центр учнів. молоді. – К.:НЕНЦ, 2002. – 304с.
13. Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін // Інформаційний збірник Міносвіти України. – 1998. – №22.
14. Положення про навчально – дослідну земельну ділянку загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально – виховних закладів //Інформаційний збірник Міністерства освіти України. – 1996. - № 14. – С. 3 – 15.
15. Полянский И.И. Ботанические экскурсии. Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1968. – 243 с.
16. Поповська С. Експерсії для спостереження за рослинами. – К.: Рад. школа, 1971. – 72 с.
17. Трайтак Д.И. Как сделать интересной внеклассную работу по биологии. – М.:Просвещение, 1979. – 144с.
18. Тюпа І.А. Шкільна дослідна ділянка як навчальна база у вивченні ботаніки у середній школі. – К. : Рад. школа, 1982.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання – поточний контроль знань студентів проводиться на кожному практичному занятті шляхом усного та письмового контролю. На практичному занятті здійснюється контроль підготовки студентів до виконання конкретної практичної роботи, виконання завдань теми заняття, оформлення індивідуального звіту з виконання роботи та його захист перед викладачем. Проміжний проводиться у вигляді підсумкових модульних контрольних робіт, після яких виставляється оцінка за модуль. Підсумкова кількість балів за модулями може виставлятися за вибором викладача: а) як середнє арифметична балів за всіма формами контролю та оцінки підсумкової модульної контрольної роботи; б) як кількість балів за підсумкову модульну контрольну роботу.